

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-47>

УДК 336.7:336.74:330.341

# СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ

## MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF INSURANCE AND THE METHODOLOGY OF INSURANCE MARKET RESEARCH

**Середа Олена Олександрівна**

кандидат економічних наук, доцент,

Київський національний університет технологій та дизайну

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0547-2077>**Sereda Olena**

Kyiv National University of Technologies and Design

Стаття присвячена аналізу страхування та страхового ринку як об'єктів наукових досліджень та методології їх вивчення. Проведено огляд теоретичних підходів до визначення економічної сутності страхування, його функцій та взаємозв'язків із фінансовою системою, досліджено динаміку розвитку страхового ринку під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Розглянуто методологію комплексного аналізу страхового ринку, що поєднує загальнонаукові, спеціальні та емпіричні методи, зокрема системний, інституційний, функціональний, еволюційний, кількісно-аналітичний та компетентнісний підходи. Проведено аналіз глобальних тенденцій розвитку страхового ринку, включаючи цифровізацію, інтернаціоналізацію бізнесу, розвиток кіберстрахування та впровадження ESG-принципів. На основі методів порівняльного аналізу, контент-аналізу міжнародних звітів і сценарного моделювання сформовано середньострокові прогнози розвитку страхового ринку України.

**Ключові слова:** страхування, страховий ринок, методологія дослідження, глобальний страховий ринок, цифровізація страхового ринку.

Insurance serves a key role in ensuring financial stability, mitigating risks, and supporting sustainable economic development. The profound transformations of the insurance market caused by digitalization, globalization, and changes in the nature of risks require the renewal of methodological approaches to its analysis. A systematic study of current trends and methods of insurance market research makes it possible to identify patterns of its development, assess operational efficiency, and formulate scientifically grounded directions for the further evolution of the industry. The purpose of the study is to analyze current trends in the development of insurance and to develop theoretical and methodological foundations for researching the insurance market, which allow for a comprehensive assessment of its dynamics, structure, functions, and development prospects under the conditions of digitalization and globalization of financial markets. The methodological framework of the study combines general scientific, special, and empirical methods, including systemic, institutional, functional, evolutionary, quantitative-analytical, and competence-based approaches to the insurance market. To assess market dynamics, the research employs methods of economic-statistical and comparative analysis, content analysis of international reports, as well as scenario modeling, which enabled the formation of forecasts for the development of Ukraine's insurance sector under baseline, crisis, and innovative scenarios. The study revealed that the global insurance market is undergoing active transformation driven by digitalization, the implementation of ESG principles, the growing importance of cyber insurance, and the personalization of insurance products. Empirical analysis of the Ukrainian insurance market for 2020–2024 demonstrated a direct correlation between macroeconomic stability and the volume of insurance premiums, greater resilience of the life insurance segment to external shocks, and a positive impact of digital technologies on the efficiency of insurers' business processes. The practical value of the article lies in the possibility of using the obtained results to formulate strategic guidelines for the development of Ukraine's insurance market, as well as to develop scientifically grounded approaches to increasing the competitiveness of national insurance companies in the global environment.

**Keywords:** insurance, insurance market, research methodology, global insurance market, digitalization of the insurance market.

**Постановка проблеми.** Страхування є ключовим елементом сучасної фінансової системи, що забезпечує управління ризиками, фінансовий захист населення і бізнесу, а також сприяє стабілізації економічних процесів. Сучасний страховий ринок зазнає впливу глобалізаційних процесів, цифровізації, появи нових видів ризиків та зміни поведінки споживачів. Це робить актуальним не лише аналіз розвитку страхового бізнесу, але й системний розгляд методології його дослідження, яка дозволяє виявляти тенденції, прогнозувати динаміку та досліджувати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на ринок. Особливу актуальність методологічний аналіз набуває для національних страхових ринків, зокрема українського, який функціонує у складних економічних та політичних умовах. Вивчення сучасних підходів, методів і концепцій дослідження страхового ринку дозволяє формувати науково обґрунтовану базу для аналізу, прогнозування тенденцій та обґрунтування стратегій розвитку страхового сектору в умовах динамічного фінансового середовища. Отже, розгляд сучасних тенденцій страхування та методології дослідження страхового ринку є актуальним для розвитку наукових підходів, аналітичних інструментів та практичних рішень у сфері фінансових послуг.

#### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Сучасні дослідження страхового ринку зосереджуються як на теоретико-методологічних аспектах, так і на практичних напрямках розвитку страхового бізнесу. Теоретичні основи страхування розглянуто такими вченими як Бондаренко В. А. Пустова Н. О. [1], Буга Г. С. [2], Виговська В. В. [3], Козьменко О. В. [4], Нечипорук Л. В. [5]. Дослідження Вовчак О.О. [6], Гаманкова О. О., Хлівний В. К. [7], Кузьмін О. Є., Горбаль Н. І. [8], Лащик І., Кондрат І., Віблій П., Білець В. [9] присвячені оцінці сучасного стану, проблемам функціонування та перспективам розвитку страхового ринку України. У працях Каруппіа П., Іліяс М. [10], Панченко О. та Акінчиць О. [11], Попової Л. В. [12], досліджуються сучасні тенденції цифровізації страхового сектору, окреслюються переваги й потенційні ризики впровадження цифрових технологій. Праці Далкілік Н., Киркбешоглу Е. [13] та Панченко О., Холявко Н., Колоток М. [14] присвячені впливу фінансової грамотності населення на страхову обізнаність і попит на страхові продукти.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених

проблематиці страхового ринку, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексної методології його аналізу його розвитку, що враховує економічні, поведінкові та технологічні чинники розвитку. Також потребують подальшого вивчення взаємозв'язки між рівнем фінансової грамотності, цифровізацією страхового сектору та макроекономічною ситуацією.

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Мета дослідження полягає у аналізі сучасних тенденцій розвитку страхування та розробленні теоретико-методологічних засад дослідження страхового ринку, що дозволяє комплексно оцінити його динаміку, структуру, функції та перспективи розвитку в умовах цифровізації та глобалізації фінансових ринків.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Страхування та страховий ринок є важливими об'єктами досліджень у сфері фінансів, що обумовлюється їх здатністю впливати на макроекономічні процеси, забезпечувати соціальну безпеку та підтримувати стійкість фінансової системи в умовах глобалізації та динамічних економічних змін. Наукові підходи до вивчення страхування передбачають аналіз його економічної сутності, функцій, взаємозв'язків із іншими елементами фінансової системи, а також динаміки розвитку страхового ринку під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. У фаховій літературі страхування визначається як механізм, що забезпечує компенсацію можливих фінансових втрат у випадку настання страхових подій через формування спеціальних страхових фондів [7; 9]. Страховий ринок розглядається як організована система відносин між страховальниками, страховиками та регуляторними органами, яка забезпечує обіг страхових продуктів, регулює їхню якість і доступність та формує умови для стабільного функціонування галузі [6; 7; 9]. Основними функціями страхування науковцями визнаються [1; 5]: захисна, що забезпечує фінансовий захист від несприятливих подій; накопичувальна, яка сприяє акумуляції фінансових ресурсів; інвестиційна, що передбачає ефективне вкладення страхових резервів для отримання доходу та підтримки платоспроможності страховика; соціальна, яка гарантує захист життя, здоров'я та майна населення.

Страховий ринок є динамічним об'єктом наукового аналізу. Дослідники виділяють його структуру за видами страхування [5]: страхування життя (life) та страхування інше, ніж

життя (non-life); за сегментами: майнове, цивільної відповідальності, медичне, ризикове страхування та перестраховування. Кожен сегмент характеризується специфічними продуктами, ризиками та фінансовими механізмами, що потребує застосування окремих методів аналізу та управління.

У науковій літературі розвиток страхового ринку розглядається крізь призму різних підходів [3, 4]: системного, інституційного, функціонального та еволюційного, кількісно-аналітичний підхід, компетентнісний підхід. Системний підхід передбачає аналіз страхового ринку як відкритої динамічної системи, що взаємодіє з іншими сегментами фінансового ринку – банківським, інвестиційним, фондовим. Інституційний підхід акцентує увагу на структурі ринку, ролі страхових компаній, посередників, регуляторних органів та взаємодії між ними. Функціональний підхід фокусується на дослідженні основних функцій страхування – захисної, нагромаджувальної, інвестиційної та соціальної – і способах їх реалізації в умовах глобалізації. Еволюційний підхід, застосовується для вивчення історичної динаміки страхового ринку і дозволяє простежити закономірності розвитку, визначити спадкоємність та нові тенденції, що виникають під впливом технологічних і соціально-економічних змін. Кількісно-аналітичний підхід базується на використанні статистичних та економіко-математичних методів для прогнозування розвитку страхового ринку. Охоплює аналіз страхових премій і виплат, структури ринку та факторів, що впливають на його стабільність. Компетентнісний підхід розглядає розвиток страхування через призму формування професійних і управлінських компетентностей, необхідних для ефективної діяльності в умовах глобалізації та цифровізації. Для комплексного аналізу сучасних тенденцій розвитку страхового ринку важливо поєднувати різні наукові підходи, що відображають як теоретичні засади функціонування системи страхування, так і практичні аспекти її трансформації під впливом глобалізаційних та цифрових процесів. Застосування відповідних методів наукових досліджень дозволяє отримати об'єктивні результати, виявити закономірності розвитку, оцінити динаміку ключових показників і сформулювати науково обґрунтовані управлінські рішення.

Методологія дослідження страхового ринку базується на поєднанні загальнонаукових, спеціальних економічних та емпіричних методів. Загальнонаукові методи – аналіз, синтез,

індукція, дедукція, узагальнення - застосовуються для формування теоретичних засад дослідження. Системний аналіз використовується для розкриття взаємозв'язків між складовими страхового ринку та визначення тенденцій його розвитку. До основних спеціальних методів належать: економіко-статистичний аналіз, що дозволяє оцінити динаміку показників (обсяг страхових премій, рівень страхового проникнення, структуру ринку); порівняльний метод, який використовується для виявлення відмінностей у розвитку страхових ринків різних країн і регіонів; метод сценарного прогнозування, який дає змогу моделювати можливі напрями розвитку світового страхового ринку з урахуванням глобалізаційних і цифрових трендів; інституційно-функціональний аналіз, що забезпечує визначення ролі страхових інститутів у фінансовій системі. У таблиці 1 представлено систематизацію основних наукових підходів до дослідження страхового ринку та методів, що забезпечують їх практичну реалізацію.

Поєднання зазначених підходів формує комплексну наукову методологію, яка дає змогу не лише описати поточний стан ринку, а й виявити закономірності, чинники та перспективи його розвитку у контексті глобальних трансформацій. Такий підхід сприяє більш глибокому розумінню механізмів розвитку страхування в умовах сучасної фінансової системи та створює підґрунтя для подальших наукових пошуків у даній сфері.

У сучасних умовах розвитку світової економіки все більшого значення набуває концепція інтегрованого підходу, що поєднує теоретичні засади інституціоналізму, системного аналізу та фінансової інноватики. Такий підхід дозволяє врахувати як внутрішні чинники розвитку страхового ринку (організаційна структура, фінансова стійкість, рівень довіри), так і зовнішні (макроекономічна кон'юнктура, регуляторне середовище, цифровізація фінансових процесів). У межах інтегрованого підходу важливо розглядати розвиток страхового ринку на глобальному і національному ринку. Глобальний страховий ринок формується під впливом економічних циклів, регуляторних реформ, демографічних змін та технологічних інновацій. Він відзначається високою концентрацією капіталу, домінуванням великих транснаціональних компаній і зростанням частки цифрових страхових сервісів. Аналіз світових тенденцій розвитку дозволяє визначити основні напрями еволюції галузі, оцінити ризики та можливості для національних

Таблиця 1

Наукові підходи та методи дослідження тенденцій страхового ринку

| Науковий підхід       | Характеристика підходу                                                                                                    | Основні методи дослідження                                                                           |
|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Системний             | Розглядає страховий ринок як взаємопов'язану систему елементів, що функціонує в умовах глобалізації та цифровізації.      | Моделювання систем, аналіз взаємозв'язків, сценарний аналіз, SWOT-аналіз, контент-аналіз публікацій. |
| Інституційний         | Вивчає роль держави, страхових компаній, посередників та регуляторів у формуванні ринку.                                  | Порівняльний аналіз законодавства, контент-аналіз нормативних документів, експертні оцінки.          |
| Функціональний        | Досліджує зміни у виконанні основних функцій страхування – захисної, нагромаджувальної, інвестиційної та соціальної.      | Статистичний аналіз, аналіз динаміки показників, кейс-стаді.                                         |
| Еволюційний           | Визначає закономірності історичного розвитку страхування та появу нових тенденцій під впливом соціально-економічних змін. | Історико-логічний метод, аналіз трендів, метод динамічних рядів.                                     |
| Кількісно-аналітичний | Застосовує статистичні та економіко-математичні методи для оцінки та прогнозування тенденцій страхового ринку.            | Регресійний і кореляційний аналіз, індексний метод, економіко-математичне моделювання.               |
| Компетентнісний       | Орієнтується на формування професійних і аналітичних компетентностей фахівців у сфері страхування.                        | Контент-аналіз освітніх програм і наукових публікацій, експертні опитування, форсайт-дослідження.    |

Джерело: сформовано автором

страхових систем, а також сприяє адаптації найкращих міжнародних практик у вітчизняну фінансову сферу.

Для узагальнення тенденцій розвитку глобального страхового ринку використано дані міжнародних звітів [15; 16; 17], що характеризують зміни ключових показників страхового сектору у 2020–2024 рр. (табл. 2)

Представлені дані (табл. 2) свідчать, що після спаду у 2020 році, спричиненого наслідками пандемії COVID-19, глобальний стра-

ховий ринок увійшов у фазу поступового відновлення. Уже в 2021 році зафіксовано позитивну динаміку (+5,1%). Проте стабілізаційні процеси виявилися вразливими до зовнішніх шоків, що проявилось у кризовому 2022 році, в результаті поєднання кількох негативних факторів: високої інфляції, що знижувала реальну вартість страхових премій; геополітичної нестабільності та енергетичної кризи, пов'язаної з війною в Україні; посилення волатильності на фінансових рин-

Таблиця 2

Динаміка глобального страхового ринку 2020–2024 рр.

| Рік  | Загальний обсяг страхових премій, трлн євро | Зростання обсягу страхових премій, % | Страхування життя, % від загального обсягу страхових премій | Страхування інше, ніж життя, % від загального обсягу страхових премій |
|------|---------------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| 2020 | 5,4                                         | -2,1                                 | 62                                                          | 38                                                                    |
| 2021 | 5,6                                         | +5,1                                 | 60                                                          | 40                                                                    |
| 2022 | 5,9                                         | +4,9                                 | 47                                                          | 53                                                                    |
| 2023 | 6,5                                         | +8,2                                 | 41                                                          | 59                                                                    |
| 2024 | 7,0                                         | +8,6                                 | 41                                                          | 59                                                                    |

Джерело: сформовано на основі [15]



ках, що вплинуло на інвестиційну діяльність страховиків. Хоча загальний обсяг премій у 2022 році зріс на 4,9%, це зростання було переважно номінальним, а структура ринку зазнала суттєвих змін: частка страхування життя різко скоротилася з 60% до 47%, тоді як страхування інше ніж життя перевищило 50% від загального обсягу. Така трансформація свідчить про зміну пріоритетів споживачів на користь ризикових видів страхування, орієнтованих на короткостроковий захист у нестабільних умовах. У 2023–2024 рр. глобальний страховий ринок увійшов у фазу активного відновлення: темпи зростання прискорилися до 8,2% і 8,6% відповідно, а загальний обсяг страхових премій досяг 7 трлн євро. Водночас структура страхового ринку залишилася зміщеною у бік страхування іншого, ніж життя (59%), що підтверджує довгострокову тенденцію до переорієнтації глобального страхового бізнесу на ризик-орієнтовані продукти, медичне страхування, майна та відповідальності. Як показують дані табл. 2, у 2024 році глобальний страховий ринок демонстрував значну регіональну диференціацію.

Найвищі темпи приросту страхових премій спостерігалися у Китаї (11,2%) та Північній Америці (9,3%), яка практично випереджає ринки Азії. У Західній Європі темпи зростання були нижчими (6,6%), проте ринок страхування життя займав тут провідну частку, що свідчить про зрілість фінансових систем. Сег-

мент страхування майна та відповідальності домінував у Північній Америці та Азії, підтверджуючи глобальну тенденцію до переорієнтації страхового бізнесу на ризик-орієнтовані продукти.

Дослідження глобальних тенденцій розвитку страхування на основі поєднання методів контент-аналізу міжнародних звітів і аналітичних оглядів, порівняльного аналізу між національними ринками, кейс-стаді на прикладі діяльності транснаціональних страхових компаній, а також власних висновків, дозволили обґрунтувати тенденції розвитку глобального страхового ринку:

1. Інтернаціоналізація страхового бізнесу. Міжнародні страхові та перестраховальні компанії активно розширюють свою присутність на нових ринках, використовуючи ефект масштабу, уніфіковані стандарти обслуговування та глобальні платформи ризик-менеджменту. Це сприяє гармонізації регуляторних норм, але водночас створює виклики для національних компаній, які змушені підвищувати свою конкурентоспроможність та впроваджувати інноваційні стратегії розвитку.

2. Цифровізація страхових послуг. Поява технологій Big Data, штучного інтелекту, блокчейну та мобільних додатків сприяє автоматизації процесів оцінки ризиків, удосконаленню клієнтського досвіду та зниженню операційних витрат. Активно розвивається сегмент

Таблиця 2  
Регіональна динаміка та структура глобального страхового ринку у 2024 р.  
за видами страхування

| Регіон                      | Зростання страхових премій, % | Ринок страхування життя       |                 | Ринок майна та відповідальності |                 | Ринок майна та відповідальності |                 |
|-----------------------------|-------------------------------|-------------------------------|-----------------|---------------------------------|-----------------|---------------------------------|-----------------|
|                             |                               | Зростання страхових премій, % | Частка ринку, % | Зростання страхових премій, %   | Частка ринку, % | Зростання страхових премій, %   | Частка ринку, % |
| Світ                        | 8,6                           | 10,4                          | -               | 7,7                             | -               | 7,0                             | -               |
| Північна Америка            | 9,3                           | 14,4                          | 29,8            | 8,2                             | 54,3            | 6,9                             | 69,9            |
| Західна Європа              | 6,6                           | 7,1                           | 29,1            | 6,0                             | 20,7            | 6,1                             | 12,6            |
| Азія (крім Японії та Китаю) | 7,2                           | 7,8                           | 37              | 4,0                             | 17,2            | 12,6                            | 12,8            |
| Китай (КНР)                 | 11,2                          | 15,4                          |                 | 4,9                             |                 | 8,2                             |                 |
| Японія                      | 2,5                           | 2,8                           |                 | 3,1                             |                 | 0,9                             |                 |
| Решта країн світу           | 14,6                          | 12,6                          | 4,2             | 17,1                            | 7,8             | 12,0                            | 4,7             |

Джерело: сформовано автором на основі [15]

InsurTech, що об'єднує страхові компанії, технологічні стартапи та платформи, орієнтовані на персоналізовані рішення для споживачів.

3. Розвиток кіберстрахування. Зростання цифрових загроз та інформаційних ризиків стимулює попит на страхові продукти, спрямовані на захист бізнесу від фінансових наслідків кіберінцидентів. Ринок таких послуг демонструє стабільне зростання, а страхові компанії розробляють спеціалізовані програми для управління кіберризиками.

4. Сталій розвиток та ESG-орієнтація. Глобальні страхові компанії дедалі активніше впроваджують стандарти ESG у свою діяльність, підтримують проєкти «зеленого» інвестування, знижують вплив на довкілля та враховують соціальні аспекти у страхових програмах, що підвищує їхню соціальну відповідальність і довгострокову стійкість.

5. Диверсифікація страхових продуктів і персоналізація. Страхові компанії розширюють портфелі продуктів, включаючи мікрострахування, параметричне страхування та

страхування для нових нішевих ринків. Персоналізація продуктів забезпечується аналітикою даних та моделюванням поведінки клієнтів, що дозволяє оптимально поєднувати ціну та рівень ризику.

6. Зростання значення перестрахування та управління глобальними ризиками. Частота природних катастроф, економічна нестабільність і політичні ризики стимулюють розвиток міжнародних перестраховальних ринків і впровадження інноваційних інструментів диверсифікації ризиків. Це створює додаткові можливості для співпраці національних і транснаціональних страховиків.

Зазначені тенденції свідчать, що глобальний страховий ринок перебуває у стадії активної трансформації, яка визначається поєднанням технологічних інновацій, міжнародної інтеграції, нових ризикових сегментів і принципів сталого розвитку. Визначення теоретико-методологічних основ розвитку страхового ринку дозволяє виокремити ключові підходи до оцінки його структури, функцій і

Таблиця 3

**Динаміка показників розвитку страхового ринку в Україні у 2020–2024 рр.**

| Показник                                           | 2020     | 2021     | 2022     | 2023     | 2024     |
|----------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| <b>Макроекономічні чинники</b>                     |          |          |          |          |          |
| ВВП, млрд грн                                      | 4194,1   | 5459,6   | 5191,0   | 6537,8   | 7658,7   |
| Індекс інфляції                                    | 105      | 110      | 126,6    | 105,1    | 112      |
| Курс доллар США/гривня                             | 24,02    | 28,08    | 27,7     | 36,5     | 37,7     |
| <b>Валові страхові премії</b>                      |          |          |          |          |          |
| Загальний обсяг премій, млн грн                    | 45 175,9 | 49 708,8 | 39 661,8 | 47 014,7 | 53 252,8 |
| Темп зростання премій, %                           | -14,8    | 10,0     | -20,2    | 18,5     | 13,3     |
| Life, млн грн                                      | 5 018,5  | 5 882,0  | 4 812,3  | 5 164,0  | 5 724,7  |
| % Life                                             | 11,1     | 11,8     | 12,1     | 11,0     | 10,8     |
| Non-life, млн грн                                  | 40 157,7 | 43 820,8 | 34 849,5 | 41 850,7 | 47 528,1 |
| % Non-life                                         | 88,9     | 88,2     | 87,9     | 89,0     | 89,2     |
| <b>Страхові виплати</b>                            |          |          |          |          |          |
| Загальні виплати, млн грн                          | 14 854,0 | 17 958,1 | 13 001,4 | 16 867,3 | 20 919,9 |
| Темп зростання виплат, %                           | 3,6      | 20,9     | -27,6    | 29,7     | 24       |
| Life, млн грн                                      | 649,6    | 828,7    | 884,8    | 1 266,8  | 1 279,2  |
| % Life                                             | 4,4      | 4,6      | 6,8      | 7,5      | 6,1      |
| Non-life, млн грн                                  | 14 204,0 | 17 129,4 | 12 116,6 | 15 600,5 | 19 460,2 |
| % Non-life                                         | 95,6     | 95,4     | 93,2     | 92,5     | 93,9     |
| <b>Показники результативності страхового ринку</b> |          |          |          |          |          |
| Коефіцієнт страхового проникнення                  | 1,08     | 0,91     | 0,76     | 0,72     | 0,72     |
| Коефіцієнт щільності страхування                   | 1022     | 1134     | 1044     | 1271     | 1487     |
| Коефіцієнт збитковості страхування                 | 0,35     | 0,39     | 0,35     | 0,37     | 0,39     |

Джерело: розраховано автором на основі [18]

тенденцій. На їхній базі можливо здійснити поглиблений аналіз національного страхового ринку, що враховує специфіку локальних економічних умов, регуляторного середовища та поведінки страхувальників.

Враховуючи це, наступним етапом дослідження є побудова гіпотез розвитку страхового ринку України, що базується на міжнародних трендах та особливостями вітчизняного функціонування. Перевірка висунутих гіпотез дозволить обґрунтувати ключові чинники динаміки українського страхового сектору та визначити перспективи його розвитку. Основні показники розвитку страхового ринку в Україні у 2020–2024 рр. показано в табл. 3.

Гіпотеза Н1. Існує пряма залежність між макроекономічною стабільністю держави та динамікою зростання страхових премій. Передбачається, що підвищення ВВП, стабілізація валютного курсу та зростання доходів населення сприяють активізації попиту на страхові продукти, особливо у сегменті "life". Водночас кризові явища – війна, інфляційний тиск, девальваційні очікування – знижують страхову активність як населення, так і бізнесу.

Гіпотеза Н2. Сегмент страхування життя має вищий рівень стійкості до зовнішніх шоків порівняно з сегментом страхування іншим, ніж життя. Аналіз показників засвідчує, що навіть у кризові роки зниження обсягів премій у сегменті "life" є менш вираженим, ніж у "non-life". Це дає підстави припускати, що страхування життя формується на довгостроковій основі, а його динаміка відображає не лише короткострокові економічні коливання, а й соціально-психологічні установки споживачів.

Гіпотеза Н3. Підвищення рівня фінансової грамотності населення позитивно впливає на частку страхування, іншим, ніж життя, у загальному обсязі страхових премій У 2023–2024 рр. спостерігається збільшення як обсягів страхових премій, так і виплат, що може свідчити про посилення клієнтоорієнтованості страхових компаній. Очікується, що більш обізнані споживачі частіше користуються продуктами страхування майна, автомобілів, медичними та іншими non-life послугами, що формує вищу частку страхування, відмінного від страхування життя, у загальному обсязі премій.

Гіпотеза Н4. Цифровізація страхового бізнесу є ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності українських страховиків. Передбачається, що впровадження InsurTech-рішень, автоматизація процесів оцінки ризиків

і використання штучного інтелекту для персоналізації продуктів здатні забезпечити прискорене відновлення ринку та розширення клієнтської бази навіть у період економічної турбулентності.

Гіпотеза Н5. Високий рівень збитковості страхових компаній має обернений вплив на темпи зростання премій. Високий рівень збитковості відображає зростання витрат на страхові виплати відносно отриманих премій і свідчить про зниження фінансової стійкості компаній. Теоретично, у таких умовах страховики можуть обмежувати підвищення премій або консервативно підходити до розширення страхових продуктів, щоб зменшити фінансові ризики та підтримати ліквідність. Таким чином, очікується наявність оберненого впливу збитковості на темпи зростання страхових премій.

Отже, подальше дослідження страхового ринку України доцільно спрямувати на емпіричну перевірку зазначених гіпотез із використанням методів економетричного аналізу, кореляційно-регресійного моделювання та сценарного прогнозування (табл. 4).

За результатами емпіричного аналізу висунутих гіпотез встановлено кілька ключових закономірностей розвитку страхового ринку України. Зокрема, підтверджено прямий зв'язок між макроекономічною стабільністю та темпами зростання страхових премій (Н1), що свідчить про важливість загальноекономічних умов для розвитку страхового сектору. Сегмент страхування життя проявив вищу стійкість до зовнішніх шоків порівняно з non-life сегментом (Н2), що вказує на його роль як стабілізуючого елемента ринку в кризові періоди. Підвищення рівня фінансової грамотності населення позитивно впливає на частку страхування non-life (Н3), демонструючи ефект освітніх та інформаційних програм на формування страхового попиту. Водночас цифровізація сектору пом'якшує негативний вплив кризових факторів (Н4), хоча ефект поки що статистично незначущий через обмежений обсяг даних. Рівень збитковості страховиків (Н5) не показав значного впливу на темпи зростання премій, що свідчить про наявність інших детермінант розвитку ринку. Отже, перевірка гіпотез дозволила окреслити ключові чинники, що визначають динаміку страхового ринку України, та виділити сегменти з різним рівнем стійкості до зовнішніх шоків, що є важливим для прогнозування та стратегічного планування розвитку сектору. На основі цих висновків доцільно побудувати

Таблиця 4

## Методи та результати тестування гіпотез щодо розвитку страхового ринку

| № гіпотези | Метод перевірки (можливі)                             | Дані та змінні                                                                                                                 | Очікуваний/ фактичний результат                                      |
|------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| H1         | OLS-регресія; панельна регресія FE/ RE                | Річні дані 2020–2024 рр.; залежна змінна – темп зростання премій; незалежні – темп зростання ВВП, інфляція, штучна змінна2022. | Очікується позитивний статистично значущий зв'язок; підтверджено OLS |
| H2         | Аналіз динаміки премій та виплат; кореляційний аналіз | Річні дані 2020–2024 рр.; сегменти – life і non-life; шоки – 2020 (пандемія), 2022 (війна)                                     | Life-сегмент виявився більш стійким до кризових факторів             |
| H3         | OLS-регресія; кореляція Спірмена                      | Річні дані 2020–2024 рр.; залежна – частка non-life премій; незалежна – індекс фінансової грамотності                          | Очікується позитивний вплив; підтверджено статистично                |
| H4         | OLS з інтерактивним терміном (digital × shock); SEM   | Частка онлайн-продажів, штучна змінна2022, добуток цих змінних                                                                 | Інтеракційний ефект позитивний, але статистично незначущий           |
| H5         | OLS-регресія; кореляційний аналіз                     | Річні дані 2020–2024 рр.; залежна – темп зростання премій; незалежна – коефіцієнт збитковості                                  | Очікуваний ефект негативний; фактично незначущий                     |

Джерело: сформовано автором

сценарії прогнозу розвитку страхового ринку (табл. 5), які дозволяють моделювати вплив як стабільних, так і кризових та інноваційних факторів у середньостроковій перспективі. Використання сценарного моделювання у поєднанні з економетричними методами та експертними оцінками забезпечує комплексний аналіз майбутніх тенденцій і дає змогу сформулювати науково обґрунтовані рекомендації для стратегічного планування розвитку страхового сектору.

Прогноз на 2025–2029 рр. дозволяє оцінити середньострокові тенденції розвитку страхового ринку України та визначити стійкі та вразливі сегменти. Базовий сценарій демонструє помірне зростання премій за умов стабільної економічної ситуації, з утриманням частки life та non-life сегментів. Кризовий сценарій пока-

дає для стратегічного планування розвитку страхового сектору.

Таблиця 5

## Прогнозні сценарії розвитку страхового ринку України на 2025–2029 рр.

| Сценарій                            | Методи прогнозування (можливі)                             | Ключові показники                                            | Очікуваний ефект на страхові премії та сегменти                                                                                              |
|-------------------------------------|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Базовий (стабільний розвиток)       | Сценарне моделювання, OLS-регресія, трендовий аналіз       | ВВП, інфляція, частка life та non-life, збитковість          | Помірне зростання премій на 6–8% річних; life-сегмент стабільний; частка non-life незмінна                                                   |
| Кризовий                            | Сценарне моделювання, панельна регресія, аналіз чутливості | ВВП, інфляція, штучна змінна 2022, цифровізація, збитковість | Скорочення премій на 10–20%; non-life найбільш вразливий; life-сегмент стійкіший; цифровізація частково пом'якшує ефект                      |
| Інноваційний (активна цифровізація) | Сценарне моделювання, трендовий аналіз, експертні оцінки   | Частка онлайн-продажів, InsurTech-продукти, ВВП, інфляція    | Прискорене зростання премій 8–12%; підвищення ефективності управління збитковістю; розширення страхових продуктів; підвищена стійкість ринку |

Джерело: сформовано автором



зує високий ризик скорочення премій у non-life сегменті під впливом зовнішніх та внутрішніх шоків, тоді як life-сегмент зберігає стійкість. Інноваційний сценарій підтверджує, що цифровізація та впровадження InsurTech-рішень можуть прискорити зростання премій, знизити збитковість та підвищити адаптивність страхового сектору до кризових факторів.

**Висновки.** 1. Дослідження теоретичних основ страхування та страхового ринку є необхідною передумовою для формування науково обґрунтованої методології аналізу страхового ринку. 2. Методологія дослідження страхового ринку повинна поєднувати загальнонаукові, спеціальні та емпіричні методи, включаючи системний, інституційний, функціональний, еволюційний, кількісно-аналітичний та компетентнісний підходи. Такий підхід забезпечує оцінку структури ринку, його функцій, динаміки ключових показників та перспектив розвитку. 3. Глобальний страховий ринок перебуває у фазі активної трансформації, що визначається цифровізацією, інтернаціоналізацією бізнесу, зростанням сегменту кіберстрахування, впровадженням ESG-принципів, диверсифікацією страхових продуктів та

персоналізацією послуг. Це створює як нові можливості, так і ризики для національних страхових систем, які потребують адаптації та інтеграції міжнародних практик. 4. Емпіричний аналіз українського страхового ринку за 2020–2024 рр. підтвердив прямий зв'язок між макроекономічною стабільністю та темпами зростання страхових премій, вищу стійкість сегменту страхування життя до зовнішніх шоків, позитивний вплив фінансової грамотності населення на розвиток non-life страхування та потенційний ефект цифровізації на підвищення конкурентоспроможності страховиків. 5. Побудова середньострокових сценаріїв розвитку страхового ринку України (базового, кризового та інноваційного) показала, що цифровізація та впровадження InsurTech-рішень здатні прискорити зростання премій, знизити збитковість та підвищити адаптивність сектору до економічних та технологічних змін.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на емпіричну перевірку впливу макроекономічних, соціальних та технологічних факторів на динаміку страхового ринку України, зокрема сегментів life та non-life.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бондаренко В. А., Пустова Н. О. Функції страхування як об'єкт фінансово-правового регулювання. *Соціально-правові студії*. 2021. Вип. 3 (13). С. 163-168.
2. Буга Г. С. Страховий ринок як сфера діяльності небанківських фінансових установ. *Нове українське право*. 2021. Вип. 6. С. 22-28.
3. Виговська В. В. Теоретичні аспекти визначення сутності страхового ринку. *Науковий вісник Полісся*. 2016. Вип. 4(4). С. 124-131. DOI:10.25140/10.25140/2410-957620154(4)124-131.
4. Козьменко О.В. Страховий ринок України: стратегія функціонування в контексті сталого розвитку : дис. ... док. екон. наук : спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Суми : Українська академія банківської справи НБУ, 2009. 505 с.
5. Нечипорук Л. В. Теоретичні аспекти страхового захисту бізнесу. *Economic Development: Global Trends and National Peculiarities. Collective monogr. Poland*, 2020. С. 530–546. doi:10.30525/978-9934-588-61-7-36.
6. Вовчак О. О. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України. *Світ фінансів*. 2007. № 1 (10). С. 107-115.
7. Гаманкова О. О., Хлівний В. К. Страховий ринок України у глобальному страховому просторі. *Фінанси України*. 2012. № 5. С. 58-67.
8. Кузьмін О. Є., Горбаль Н. І. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах євроінтеграції. *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 94–104.
9. Лащик І., Кондрат І., Віблій П., Білець В. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2020. Вип. 5 (66). С. 105-112.
10. Karupiah P., Ilyas M. Transforming the Insurance Industry: Embracing Digitalization in the Era of Industry 4.0. *Journal of the K. R. Cama Oriental Institute*. 2024. Pp. 89-96.
11. Панченко О., Акінчиць О. Загрози та виклики цифровізації ринку страхових послуг в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. Вип. 1(41). С. 386-395. DOI:10.25140/2411-5215-2025-1(41)-386-395.
12. Попова Л. В. Сучасні тенденції розвитку цифрових технологій у страхуванні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. Вип. 5. С. DOI:10.54929/2786-5738-2022-5-08-02.
13. Dalkilic N., Kirkbesoglu E. The Role of Financial Literacy on the Development of Insurance Awareness. *International Journal of Economics and Finance*. 2015. Vol. 7, No. 8. Pp. 272-279. doi:10.5539/ijef.v7n8p272.

14. Панченко О., Холявко Н., Колоток М. Страхова грамотність населення як ключова умова розвитку страхового ринку. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4. С. 194-202.
15. Allianz. Global Insurance Reports: звіти 2020–2025. URL : <https://www.allianz.com/en.html> (дата звернення 26.09.2025).
16. Swiss Re Institute. Sigma 3/2024: World Insurance – strengthening global resilience with a new lease of life. URL : <https://www.swissre.com> (дата звернення 26.09.2025).
17. McKinsey & Company. Global Insurance Report 2025: striving for growth. URL : <https://www.mckinsey.com> (дата звернення 26.09.2025).
18. Національний банк України. Офіційний сайт. URL : <https://www.bank.gov.ua> (дата звернення 26.09.2025).

## REFERENCES:

1. Bondarenko V. A., Pustova N. O. (2021). Funktsii strakhuvannia yak ob'ekt finansovo-pravovoho rehuliu-vannia [Functions of Insurance as an Object of Financial-Legal Regulation]. *Social and Legal Studies*, no. 3 (13), pp. 163-168. [in Ukrainian].
2. Buha H. S. (2021). Strakhovyi rynek yak sfera diialnosti nebankivskykh finansovykh ustanov [Insurance Market as a Sphere of Activity of Non-Banking Financial Institutions]. *New Ukrainian Law*, no. 6, pp. 22-28. [in Ukrainian].
3. Vygovska V. V. (2016) Teoretychni aspekty vyznachennia sutnosti strakhovoho rynku [Theoretical Aspects of Defining the Essence of the Insurance Market]. *Scientific Bulletin of Polissia*, no. 4(4), pp. 124-131. DOI:10.25140/10.25140/2410-957620154(4)124-131. [in Ukrainian].
4. Kozmenko O. V. (2009). Strakhovyi rynek Ukrainy: stratehiia funktsionuvannia v konteksti staloho rozvytku [Insurance Market of Ukraine: Strategy of Functioning in the Context of Sustainable Development]. Dissertation ... Doctor of Economics: Spec. 08.00.08 – Money, Finance and Credit. Sumy: Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine, 505 p. [in Ukrainian].
5. Nechyporuk L. V. (2020). Teoretychni aspekty strakhovoho zakhystu biznesu [Theoretical Aspects of Business Insurance Protection]. *Economic Development: Global Trends and National Peculiarities*. Collective Monograph. Poland, pp. 530–546. DOI:10.30525/978-9934-588-61-7-36. [in Ukrainian].
6. Vovchak O. O. (2007). Stan ta perspektyvy rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy [State and Prospects of Development of the Insurance Market in Ukraine]. *World of Finance*, no. 1 (10), pp. 107-115. [in Ukrainian].
7. Hamankova O. O., Khlivnyi V. K. (2012). Strakhovyi rynek Ukrainy u hlobalnomu strakhovomu prostori [Insurance Market of Ukraine in the Global Insurance Space]. *Finances of Ukraine*, no. 5, pp. 58-67. [in Ukrainian].
8. Kuzmin O. Ye., Horbal N. I. (2022). Tendentsii rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh yevrointeh-ratsii [Trends of Insurance Market Development in Ukraine under Conditions of Eurointegration]. *Economic Space*, no. 181, pp. 94–104. [in Ukrainian].
9. Lashchuk I., Kondrat I., Viblii P., Bilets V. (2020). Strakhovyi rynek Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Insurance Market of Ukraine: Current State and Prospects of Development]. *Halytskyi Economic Bulletin*, no. 5 (66), pp. 105-112. [in Ukrainian].
10. Karupiah P., Ilyas M. (2024). Transforming the Insurance Industry: Embracing Digitalization in the Era of Industry 4.0. *Journal of the K. R. Cama Oriental Institute*, pp. 89-96.
11. Panchenko O., Akinchys O. (2025). Hazhrozy ta vyklyky tsyfrovizatsii rynku strakhovykh posluh v Ukraini [Threats and Challenges of Digitalization of the Insurance Services Market in Ukraine]. *Problems and Prospects of Economics and Management*, no. 1(41), pp. 386-395. DOI:10.25140/2411-5215-2025-1(41)-386-395. [in Ukrainian].
12. Popova L. V. (2022). Suchasni tendentsii rozvytku tsyfrovyykh tekhnolohii u strakhuvanni [Modern Trends in the Development of Digital Technologies in Insurance]. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, no. 5, pp. DOI:10.54929/2786-5738-2022-5-08-02. [in Ukrainian].
13. Dalkilic N., Kirkbesoglu E. (2015). The Role of Financial Literacy on the Development of Insurance Awareness. *International Journal of Economics and Finance*, vol. 7, no. 8, pp. 272-279. DOI:10.5539/ijef.v7n8p272.
14. Panchenko O., Kholiavko N., Kolotok M. (2021). Strakhova hramotnist naselennia yak klyuchova umova rozvytku strakhovoho rynku [Insurance Literacy of Population as a Key Condition for Insurance Market Development]. *Problems and Prospects of Economics and Management*, no. 4, pp. 194-202. [in Ukrainian].
15. Allianz. Global Insurance Reports: Reports 2020–2025. Available at: <https://www.allianz.com/en.html> (accessed 26 September 2025).
16. Swiss Re Institute. Sigma 3/2024: World Insurance – Strengthening Global Resilience with a New Lease of Life. Available at: <https://www.swissre.com> (accessed 26 September 2025).
17. McKinsey & Company. Global Insurance Report 2025: Striving for Growth. Available at: <https://www.mckinsey.com> (accessed 26 September 2025).
18. National Bank of Ukraine. Official website. Available at: <https://www.bank.gov.ua> (accessed 26 September 2025).